

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. október 28.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

I. Élesztő**9 pont***A feladat a követelményrendszer 5.1, 5.3, 6.5 pontjai alapján készült.**Az ábra forrása:**Pásztor Erzsébet-Oborny Beáta (szerk): Ökológia Nemzeti Tankönyvkiadó, 2008*

1. CO₂ / szén-dioxid 1 pont
2.
  - Melegben gyorsabban szaporodnak az élesztősejtek / minden kémiai reakció gyorsul (a részecskék átlagos mozgási energiája/belső energiája nagyobb)
  - Sütés hatására az élesztő(gomba)sejtek elpusztulnak / enzimeji tönkremennek, ezért az erjedés leáll. 2 pont
3.

Az élesztősejtekben van sejtmag, a baktériumokban nincs. / Az élesztősejtek jóval nagyobbak a baktériumoknál. / Az élesztősejtekben vannak sejtszervecskék (mitokondrium). / Az élesztőben kromoszómák vannak, a baktériumokban egy gyűrű alakú DNS.

Bármelyik különbség említése elfogadható. 1 pont
4. Átlagosan kb. $600 / 250 = 2,4$ sejtet (2 és 3 között) 1 pont
5. 0,6 és 0,7% közötti értékek elfogadhatók 1 pont
6. Erjedés. 1 pont
7. Az alkohol gátló hatása miatt / az élesztősejtek túl gyakori érintkezése miatt / valamilyen, az élesztősejtekből fölszaporodó anyag hatása miatt.
Vagy más jó föltevés, ami az élesztősejtek megnövekedett számával / sűrűségével kapcsolatos. Nem fogadható el a táplálék mennyiségének csökkenésére vonatkozó föltevés. 1 pont
8. *Az előző pontban leírt föltevéshez alkalmazkodó javaslat.* Pl.: a növekedő fázisban levő tenyészetet 0,6%-os alkoholba helyezve megfigyeljük, hogy leáll-e az osztódás. Ha igen: föltevésünk helyes volt. Ha nem: más az ok. 1 pont

II. Bolygók és csillagok**10 pont***A feladat a követelményrendszer 1.1.3, 1.3.5 2.2.1, 8.2.3 pontjai alapján készült.**Ábra forrása**Jankovics Marcell: „Csillagok közt fényességes csillag” Képzőművészeti Kiadó, 1987**Minden helyes válasz 1 pont.*

1. D
2. D
3. B
4. A
5. B
6. C
7. C
8. C
9. Csak csillagok, mivel ezek helyzete egymáshoz képest nem változik (a csillagkép csak ennek alapján ismerhető fel) – míg a bolygó „bolyong”, vagyis helyzete a csillagokhoz képest változik.

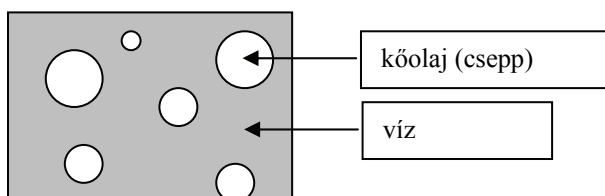
10. Az egyik lehetséges érv a hatások gyengeségére hivatkozik: pl. „Mert a csillagok nagyon távol vannak tőlünk”, vagy azt emeli ki, hogy az asztrológia egyáltalán nem foglalkozik a csillagok valódi távolságával. A másik érvtípus azt emeli ki, hogy az azonos időben, tehát azonos „csillagzat alatt” születettek sorsa nagyon különböző lehet, tehát azt nem a csillagok állása határozza meg. A harmadik érvtípus szerint a jóslatok nem váltak be, azaz tudományos érvényű vizsgálat nem erősítette meg érvényességüket.
Bármely jó megfogalmazás formájában elfogadható. Nem fogadható el szubjektív, egyedi esetekre, vagy tekintélyérvre alapozott érvelés.

III. Kőolajkatasztrófa után

13 pont

A feladat a követelményrendszer 2.2.2, 6.2, 7.2.3 pontjai alapján készült.

1. A és D 2 pont
2. Kis(ebb) szénatomszámú / molekulatömegű szénhidrogének alkották. 1 pont
3. *A rajzon szerepelnie kell kör (gömb) alakú olajcseppeknek is a vizes közegben.*

1 pont

4. B 1 pont
5. C 1 pont
6. $C_{17}H_{34}$ 1 pont
7. a toluol 1 pont
8. 64%-a. 1 pont
9. kőszén (lignit, barnaszén, feketeszén, antracit) / földgáz / uránérc (vagy más hasadóanyagok) 1 pont
10. tengeröblökben, oxigénszegény közegben (*mindkét jellemző megnevezése esetén!*) 1 pont
11. (tengeri) planktonikus élőlények maradványaiból 1 pont
12. pórusos szerkezetű / üledékes kőzetekben (pl. homokkő) 1 pont

IV. Környezetvédelmi hírlevél

10 pont

A feladat a követelményrendszer 2.2.2., 2.4.3, 3.1.2, 3.1.3, 5.3 7.4.2 és 8.3.2 pontjai alapján készült.

1. műtrágyák / kőolajszennyezés / nehézfémek / hígtrágya / növényvédő szerek / peszticidek
Más jó példa is elfogadható. 1 pont
2. Karsztvíz / rétegvíz / artézi víz (bármelyik) 1 pont
3. Fajsúly / sűrűség / részecske méret / oldékonyság (bármelyik) 1 pont
4. C és E 2 pont
5. A 1 pont
6. C 1 pont
7. sav 1 pont
8. pl: $HCl + CaCO_3 = CaCl_2 + H_2O + CO_2$ 1 pont
9. D 1 pont

V. Vándorló kontinensek **10 pont**

A feladat a követelményrendszer 2.2.1, 3.3.3, 8.2.3 pontjai alapján készült.

Ábrák forrása:

Haggett, Peter: *Geográfia – globális szintézis* Typotex 2006

Grzimek, Bernhard: *Emlősök enciklopédiája* Lutra, 1992

1. I 1 pont
2. I 1 pont
3. H 1 pont
4. radioaktivitás 1 pont
5. óceáni: Nazca , szárazföldi: Dél-Amerikai
Más jó példa is elfogadható. 1 pont
6.
  - hegységképződés
  - vulkáni tevékenység / ércképződés
  - földrengések / hegycsuszamlások
 3 pont
7. A távolodás évente kb. 3 cm,
517 év telt el (2009-ig), így $517 \cdot 3 = 1551 \text{ cm} = 15,51 \text{ m}$. 1 pont
8. A három kontinens az erszényesek kialakulásakor / elterjedésekor összetartozott, a lemezek később eltávolodtak egymástól.
Vagy: a méhlepényes emlősök kialakulása előtt e területek elkülönültek az erszényesek élőhelyétől.
Más megfogalmazás is elfogadható. 1 pont

VI. Spektrum **12 pont**

A feladat a követelményrendszer 1.3.3, 3.3.2., 5.2-3 pontjai alapján készült.

Ábra: 675px-EM_Spectrum_Properties_edit_hu_svg

1. C 1 pont
2. A 1 pont
3. A 1 pont
4. D 1 pont
5. B 1 pont
6. D 1 pont
7. C 1 pont
8. C 1 pont
9.

$$f = 300\,000 \text{ km/s} : 0,5 \cdot 10^{-6} \text{ m} = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s} : 0,5 \cdot 10^{-6} \text{ m} = 6 \cdot 10^{14} \text{ 1/s (Hz)}$$
 1 pont
- $$E = 6,63 \cdot 10^{-34} \text{ Js} * 6 \cdot 10^{14} \text{ 1/s} = 39,7 \cdot 10^{-20} \text{ J} = 3,97 \cdot 10^{-19} \text{ J}$$
 1 pont
10. rádióhullám 1 pont
 gammasugárzás 1 pont

VII. A levegő útja**11 pont**

Ábra forrása: Pickering, W.R.: Biology through Diagrams , Oxford UP. 2002
Minden helyes válasz 1 pont.

1. E
2. D
3. A
4. B
5. F
6. C
7. nő
8. csökken
9. kisebb
10. nagyobb
11. nem változik